

УДК 614.253.5:378.12

В. М. Евтушенко

Запорізький державний медичний університет МОЗ України, м. Запоріжжя

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ У
СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА»**

У роботі проаналізовані особливості викладання гістології, цитології та ембріології та стан підготовки студентів за фахом «Лабораторна діагностика». Виділені ключові проблеми та шляхи оптимізації підготовки студентів, що позитивно впливає на рівень знань та здатність використовувати їх у практичній діяльності.

Ключові слова: гістологія, студент, лабораторна діагностика.

В процесі інтеграції сучасної української системи вищої медичної освіти до європейських стандартів постають нові завдання та умови підготовки висококваліфікованих спеціалістів за фахом «Лабораторна діагностика», що зумовлено підвищеними вимогами до якості та достовірності виконання лабораторних досліджень і опанування сучасних лабораторних методів діагностики патологічних станів [1, 2]. В теперішній час проблема забезпечення клініко-діагностичних лабораторій кваліфікованими фахівцями ускладнюється низкою причин, серед яких однією з найбільш істотних є використання в лабораторній діагностиці фахівців з немедичною освітою [3, 4].

Метою роботи було аналіз рівня існуючих методів викладання з дисципліни гістологія, цитологія та ембріологія для підготовки студентів за фахом «Лабораторна діагностика» та шляхи їх оптимізації в рамках кредитно-модульної системи.

Матеріал та методи дослідження. В якості критерію оцінки рівня підготовки студентів та оцінювання оптимізованого методологічного підходу до викладання курсу «Гістологія, цитологія та ембріологія» були використані методи опитування та анкетування студентів та узагальнення досвіду роботи професорсько-викладацького складу кафедри.

Результати дослідження та їх обговорення. Освітній процес спрямований на досягнення цілей навчання, які сформульовані у кваліфікаційній характеристиці фахівця і полягають в освоєнні відповідного їм змісту навчання. Навчальний план підготовки високопрофесійних фахівців за спеціальністю «Лабораторна діагностика» затверджено згідно типової програми для вищих навчальних закладів III і IV рівня акредитації за спеціальністю «Медико-профілактична справа», яка затверджена наказом МОЗ України від 16.04.03 №239 та навчального плану, затвердженого наказом от18.06.02 №221 [6].

Враховуючи десятирічний досвід навчання студентів даної спеціальності на кафедрі гістології, цитології та ембріології, в навчальну програму внесені зміни в рамках організаційних, технічних можливостей кафедри, напрямів наукових досліджень в університеті, але в цілому відповідні кінцевим цілям освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми. Порядок вивчення дисциплін студентами за спеціальністю «Лабораторна діагностика» на доклінічному та клінічному етапах відповідає логіці розвитку клінічного мислення від фундаментальних знань, законів і закономірностей, що закладають основи клінічного мислення, до спеціальних дисциплін, при оволодінні якими завершується формування здатності вирішувати професійні клінічні задачі на основі узагальненого володіння знаннями, способами і прийомами діяльності.

У зв'язку зі специфікою роботи фахівців з даної спеціальності, в робочій програмі з курсу гістологія, цитологія та ембріологія дещо розширено цикл лекцій і практичних занять за темами: цитологія, кров, а також гемопоез, органи кровотворення та імунної системи. Доцільним є також розширення циклу лекцій і практичних занять за темами: епітеліальні і сполучні тканини, травна і дихальна система, ендокринна система, органи сечостатевої системи. Для покращення організації процесу підготовки до семінарів студентам, які навчаються за фахом «Лабораторна діагностика», збільшено кількість лекційних годин з дисципліни майже вдвічі, на відміну від учбової програми для студентів, які навчаються за фахом «Лікувальна справа» та «Педіатрія».

Особливості викладання матеріалу для майбутніх фахівців включають в себе акцентування на лабораторну діагностику, а саме: при викладанні теми «методи дослідження в гістології» домінують ситуаційні задачі гематологічних методів дослідження; при вивченні теми «кров» кожний студент повинен підготувати реферат за тематикою даного розділу, а також має навчитися диференціювати

клітини у мазках крові, пофарбованих гематоксиліном та еозином, та у спеціально виготовленому клінічному мазку, пофарбованого за методом Романовського-Гімза. Крім обстеження мазків крові, взятих у здорових людей, студенти повинні встановити патологію у хворих. Таким чином, кожний студент, який індивідуально вивчає виданий йому гістологічний препарат мазка крові людини (здорової або хворої), має змогу надати йому клінічну оцінку. Більш досконально вивчаються також розділи «Кровотворення та органи імунологічного захисту», «Сечовивідні шляхи».

В цілому, в даний час в робочій програмі за спеціальністю «Лабораторна діагностика» для практичних занять відведено менше годин, ніж в робочій програмі для студентів I (спеціальність «Лікувальна справа») і II (спеціальність «Педіатрія») медичних факультетів, за рахунок збільшення лекційних годин. За нашими спостереженнями, даний факт негативним чином відбивається на показниках успішності студентів, що навчаються спеціальності «Лабораторна діагностика» у порівнянні з останніми. Незважаючи на розробку і використання навчальних і контролюючих комп'ютерних програм, підготовку науково-методичних посібників, організації комп'ютерного тестового контролю під час практичних і підсумкових занять, введення рейтингової оцінки всієї роботи студентів на кафедрі показники успішності студентів за спеціальністю «Лабораторна діагностика» трохи нижче, ніж на I і II медичних факультетах.

Це обумовлено рядом причин, одна з яких - недостатній рівень підготовки студентів до практичних занять, забування вивченого матеріалу. Навчальна робота у ВНЗ вимагає від студента самодисципліни, високої само організованості і самоконтролю. Оволодіння методами і прийомами самостійної роботи, розвиток умінь і навичок систематично вчитися можливі тільки в результаті безупинної праці, організації занять за планом. Студенти повинні розуміти, що відвідування занять є обов'язковим. Але при цьому важливі не лише присутність на занятті, а й активна участь у ньому. Необхідно уважно слухати викладача, вести конспект, запам'ятовувати і засвоювати матеріал [5].

Біда в тому, що в структурі навчального процесу, відповідної вживаною традиційною інформаційної моделі, не залишається ні місця, ні часу на практичне відпрацювання отриманих знань. Основна причина невміння студентів практично користуватися теоретичними знаннями полягає в тому, що частина цих знань, навіть міцно зафіксували в пам'яті, нерідко виявляється зовсім непридатною, настільки вони бувають далекі від реальної практики. Тим часом, на їх придбання витрачаються ті дорогоцінні години, які могли б знадобитися для отримання дійсно корисних відомостей.

Тому наголошено на необхідності оптимізувати методику викладання гістології, цитології та ембріології для студентів, які навчаються за фахом «Лабораторна діагностика» до сучасних вимог. Шляхи вирішення цієї проблеми – у підвищенні мотивації студентів у процесі навчання, використовуючи зв'язок дисципліни з практичною діяльністю лікаря – лаборанта, у виробленні у студентів елементів клінічного мислення, а також формування у майбутніх спеціалістів з лабораторної діагностики цілісного сприйняття знань гістології, цитології та ембріології з урахуванням особливостей подальшої професійної діяльності. Для підвищення зацікавленості студентів запропоновано надати можливість отримання додаткових балів з дисципліни за рахунок самостійної учбової роботи та інших видів діяльності студентів. Для покращення якості підготовки студентів за умов кредитно-модульної системи запропоновано також привести у відповідність з вимогами Болонської системи кількість студентів у групах. У зв'язку з тим, що велика частина навчальної програми відводиться на самостійне вивчення матеріалу, для студентів, які навчаються за фахом «Лабораторна діагностика», збільшена кількість наочного матеріалу (електронні атласи, фотографії мікропрепаратів, словники гістологічної термінології, мультимедійні матеріали, відеофільми). У структуру практичного заняття включені клініко-ситуаційні задачі, пов'язані з проведенням лабораторної діагностики тих чи інших патологічних станів, ефективності їх лікування. Даний підхід спрямований не лише на здійснення заключного контролю поточного заняття, але й дає можливість студентам застосувати одержані фундаментальні знання в прикладному аспекті та у практичній діяльності в майбутньому.

Висновок

Впровадження кредитно-модульної системи у практику вітчизняних медичних закладів стало стимулом до активізації усіх напрямів навчально-методичної роботи: складання нових програм з дисципліни, створення засобів стандартизованого контролю знань студентів, до більш ретельного відбору навчального матеріалу, вироблення оптимальної послідовності його викладання, узгодження змісту навчального курсу із суміжними дисциплінами. Все це позитивно впливає на навчальний процес студентів за фахом «Лабораторна діагностика», відкриває широкі

перспективи їх подальшої роботи, які можуть бути найбільш повно реалізовані за умов урахування та вирішення проблем, що стали очевидними у повсякденній практиці.

Перспективи подальших досліджень. За умов реорганізації освітнього процесу за кредитно-модульною системою навчання доцільно впроваджувати інноваційні методики проведення аудиторних занять у студентів, які навчаються за фахом «Лабораторна діагностика». У зв'язку з цим слід організувати на базі профільної кафедри курси з перепідготовки викладачів з метою освоєння ними сучасних методик викладання дисципліни.

Список літератури

1. Grubinko V. V. Individual'na ta samostijna robota studentiv v umovah kreditno-modul'noi sistemi organizacii navchal'nogo processu / V.V. Grubinko // – Ternopil': TDMU, -2004. –3 s.
2. Zhuravs'kij V. S. Bolons'kij process: golovni principii vkhodzhennja v Evropejs'kij prostir vishhoi osviti / V. S. Zhuravs'kij, M. Z. Zgurovs'kij // K.: Politehnika, - 2003. – 200 s.
3. Nerjanov Ju.M. Optimizacija organizacii kontrolju znan' studentiv z gistologii, citologii ta embriologii u svitli vimog Bolons'kogo processu / Ju.M. Nerjanov, V.K. Sircov, O.V. Fedoseeva [ta in.] // Galic'kij likars'kij visnik. – 2010. – T.17, №2, Ch.2. – S. 108 – 110.
4. Poljachenko Ju.V. Medichna osvita u sviti ta Ukraini / Ju.V. Poljachenko, V.G. Perederij, O.P. Volosovec' [ta in.] // – K.: «Kniga pljus», - 2005. – 383 s.
5. Sircov V. K. Osoblivosti pidgotovki studentiv zi special'nosti «Laboratorna diagnostika» z kursu gistologii, citologii ta embriologii / V. K. Sircov, V.M. Evtushenko // - Ternopil', - 2007. - S. 46 – 48.
6. Shulikin D. E. Vishha osvita Ukraini: vdoskonaliti normativnu bazu i pidvishhiti jakist' / D.E. Shulikin // Osvita Ukraini. – 2011. - № 13 – 14. – S. 4 – 5.

Реферати

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ГИСТОЛОГИИ, ЦИТОЛОГИИ И ЭМБРИОЛОГИИ СТУДЕНТОВ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ЛАБОРАТОРНАЯ ДИАГНОСТИКА» Евтушенко В. М.

В работе проанализированы особенности преподавания гистологии, цитологии и эмбриологии и состояние подготовки студентов по специальности «Лабораторная диагностика». Выделенные ключевые проблемы и пути оптимизации подготовки студентов, что положительно влияет на уровень знаний и способность использовать их в практической деятельности.

Ключевые слова: гистология, студент, лабораторная диагностика.

FEATURES TEACHING HISTOLOGY, CYTOLOGY AND EMBRYOLOGY STUDENTS SPECIALTY "LABORATORY DIAGNOSIS" Evtushenko V. M.

This paper analyzes the characteristics of teaching histology, cytology and embryology and the state of preparation of students on a specialty "Laboratory diagnostics". Dedicated key issues and ways to optimize the training of students, which has a positive effect on the level of knowledge and ability to use them in practice.

Key words: histology, student, laboratory diagnostics.

Стаття надійшла 9.02.2015 р.

УДК 378.14

В.М.Ждан, В.М.Бобирьов, С.М.Білаш, А.В.Салий, Т.М.Климач
ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м.Полтава

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У ВДНЗ України «УМСА»

В статті наведені результати психологічного дослідження, щодо адаптації, яке проводилося серед студентами – першокурсниками медичного і стоматологічного факультету Української медичної стоматологічної академії. Встановлено, що загальний рівень викладання навчальних дисциплін професорсько - викладацьким складом; забезпечення студентів необхідною для навчання літературою; навчально матеріально-технічної база; оптимальність складання розкладу занять на достатньому рівні. Першокурсники задоволені якістю обслуговування бібліотекою та читацьким залом. Студенти – першокурсники ВДНЗ України «УМСА» підтримують Болонську систему навчання. Більшість студентів не мають бажання змінити навчання в «УМСА» на інший ВНЗ. Адаптація першокурсників пройшла успішно. Стресовими чинниками, які найбільш турбують студентів є – значний об'єм навчального навантаження, незвичний графік занять, самотійне життя. Активність студентів – першокурсників в позанавчальній діяльності Академії невисока, більшості відомо про неї, але пріоритетом вважають навчання.

Ключові слова: адаптація, стресові чинники, Болонська система навчання, позанавчальна діяльність.

В сучасній Україні особливо актуальне питання якості надання освітніх послуг у вищих учбових закладах У всьому світі освіта розглядається як ключовий фактор стабільного розвитку держави [3]. Якість вищої освіти грає ключову роль у створенні єдиного Європейського освітнього простору, тому вона стає центральною в освітній політиці України [8].